

‘Met geld alleen maakt men geen rijk leven’

Gerrit Vos (1931)

Hoe rijk zijn we eigenlijk, als we over veel geld beschikken? Die vraag zou men zichzelf zo nu en dan moeten stellen. Het vergaren van rijkdom lijkt vandaag de dag vaak de belangrijkste bezigheid in onze maatschappij. Pas als we over een groot huis beschikken, een luxe auto rijden, merkkleding dragen en minimaal twee keer per jaar op vakantie gaan, tellen we mee. Of, zoals de burens zeggen: ‘Die hebben het goed voor elkaar.’ Maar wat hebben we dan eigenlijk voor elkaar? Een rijk leven? Leest u het verhaal van Gerrit Vos die opgroeide in een arm gezin, maar zich desondanks de koning te rijk voelde.

Een groot gezin in de Ridderbuurt

‘Mijn ouders kregen maar liefst veertien kinderen.’ Ook de heer Vos stamt uit een groot gezin. ‘Ik was de vierde in rij en de eerste zoon. Mijn vader verdiende de kost als boerendaggelder bij ‘ouwe’ Cees de Hertog. Deze boer was best een goeie, maar toen mijn vader eens een paar dagen ziek was en mijn moeder in zijn plaats stuurde om de koeien te melken, had hij toch wat te zeuren. Maar zo was die tijd toen eenmaal; als arbeider had je niet veel te vertellen. Als er een rijke boer, dokter of dominee voorbij kwam, knikte mijn vader diep met zijn hoofd of zette hij zijn pet af. In de Ridderbuurt heb ik mijn jeugd doorgebracht. We waren arm, maar tegelijkertijd rijk. Zo kocht mijn vader een kar met een bok ervoor. Hiermee haalden wij karnemelk of zuurwei (vloeistof die, na de afscheiding van de kaasstof, van de melk overblijft) op bij boer Van Leeuwen en boer Brak uit de Ridderbuurt. Ik weet nog dat dit niet altijd goed ging. Ik heb wel eens achterover gelegen met die kar in een plas karnemelk, terwijl de bok in de lucht hing.’

Een Oosthoekhuisje

‘Omstreeks 1940 zijn we op de Herenweg gaan wonen, in de laagte. We huur-

De broertjes Vos en Roel v.d. Broek met de bok. Rechts, staand naast de kar, Gerrit Vos.

den een zogenaamd 'Oosthoekhuisje' van meneer Oosthoek zelf. De huur bedroeg drie gulden per week, waarbij tien mud cokes was inbegrepen. Het huis had een prieeltje, een keukentje met een aanrecht van nog geen meter breed, een kookfornuis, een voorkamer waar we alleen op zondag zaten en drie slaapkamertjes. We sliepen met z'n drieën in een ledikant, elke nacht plasten we met zijn allen een emmer vol en er was geen elektriciteit. Omdat ons gezin uit het huisje groeide, vond vader dat er iets moest gebeuren. En zo kwam het dat hij twee van mijn zussen, Hillie en Grarda, voor acht gulden per week inclusief de kost 'verhuurde' aan de boeren.'

Twee Duitse soldaten gaan door het lint

'Ik was negen jaar toen de oorlog uitbrak. Op een dag aan het begin van de oorlog, hielp ik mijn vader op het land. In de verte zagen we Rotterdam branden en in de omgeving van Schiphol kwamen aangeschoten vliegtuigen naar beneden. Het was een rottijd, maar toch ook weer spannend. Zo herinner ik mij twee gebeurtenissen die wel leuk zijn om te vertellen.

Op een middag ging ik met twee broertjes van mij 'pakkie leggen'. We legden een portemonnee met een dun draad eraan op de Herenweg, kropen achter een doornheining en wachtten af. En ja hoor, er kwamen twee moffen aan op de

fiets. Ze droegen hun geweren op de rug en van die blikken platen op de borst. Dat waren geen lekkere hoor! Ze stopten en wilden juist de portemonnee oprapen, toen wij aan het touwtje trokken. Wij lachten ze uit, wisten wij veel. Nou, dat ging helemaal fout, die twee werden me daar nijdig. Een pakte zelfs zijn geweer en gebood ons te zeggen waar we woonden. Maar dat durfden we niet. In plaats daarvan belden we aan op Herenweg nummer 109, bij buurvrouw Stapper. Toen zij de voordeur open deed, begonnen die moffen tegen haar te schelden. Maar buurvrouw Stapper begreep er niks van, ze verstond geen woord Duits. Al met al liep het goed voor ons af, maar de schrik zat er goed in.'

Dikke Bets

'Desondanks haalden we meer kattenkwaad uit. Bij boer Guus de Hertog in de Ridderbuurt waren veel Duitse soldaten ingekwartierd, paardenvolk was dat. Een keer per week gingen ze op Alphen proviand halen. Omdat wij veel rondhingen op het erf van boer De Hertog, wisten wij waar de Duitsers hun eten opborgen. Op een keer besloten mijn broers Henk, Gerard en ik een geintje uit te halen. We vroegen ons buurmeisje Stapper, dikke Bets noemden wij haar, of ze met ons mee ging spelen in de Ridderbuurt. En ja hoor, ze ging mee. Die avond waren alle Duitsers die bij boer De Hertog waren ingekwartierd uit, behalve 'De Lange'; die moest op de paarden passen. Deze soldaat stond aan de weg te kijken of er nog vrouwvolk voorbij kwam. Nu was dikke Bets een jaar of zestien en flink uit de kluiten gewassen, als je begrijpt wat ik bedoel, en dus kreeg zij als taak hem aan de praat te houden. Mijn broers en ik slopen de paardenstal in en haalden een paar trossen druiven, een grote leverworst en nog wat anders lekkers uit de proviandkast van de Duitsers. Daarna vluchtten we het bos in bij boer Wassenaar en daar hebben we heerlijk gegeten, want geloof mij, druiven hadden we nog nooit geproefd en leverworst was een luxe. Toen we in dat bos zaten, zei mijn broer nog: 'Zullen we wat voor moeder bewaren?' Onze moeder zag er namelijk slecht uit in de oorlog. Maar we durfden niets aan haar te geven en ook niet aan dikke Bets. We hadden immers van thuis geleerd dat we niet mochten stelen. Zolang de moffen bij boer De Hertog verbleven, hebben we niet meer op zijn erf rondgehangen. En moeder vond ons nogal stil. Maar in werkelijkheid knepen wij hem enorm.'

Hongerwinter en bevrijding

'In de oorlog hebben wij thuis goed te eten gehad. Dat kwam onder andere vanwege onze grote moestuin en de vele stamkaarten die ons grote gezin kreeg.

De familie Vos.

Maar ik herinner mij ook dat we met zijn allen korenaren gingen rapen op het land bij de boeren of aardappelen rooien die in de grond bleven zitten nadat de machine het land had bewerkt. Op zondag kwamen er regelmatig mensen uit de kerk bij ons eten. En ook kwamen er mensen aan de deur, bedelend om eten. Moeder gaf ze brood met spek of smolt (gesmolten varkensvet) en dat mochten ze dan binnen opeten. Op een dag kwam een echtpaar met een kinderwagen langs. Hun kindje was tijdens de hongertocht naar Alphen overleden van de honger en kou.

Op 5 mei 1945 kwam buurman Stapper voor het raam en zei dat we bevrijd waren. Mijn vader en moeder huilden en even was het stil en toen begonnen we allemaal het Wilhelmus te zingen. Dat was zo'n heerlijk moment, dat zal ik nooit meer vergeten.'

We zijn allemaal goed terecht gekomen

'Na de oorlog zijn we allemaal aardig goed terecht gekomen. Vader kreeg van boer Van der Broek, waar hij daggelder was, een schuur in gebruik om wat vee te houden. Aan die boer heeft vader veel te danken. Door hem kreeg hij namelijk weer de benen onder het lijf. En mijn zusters en broers vonden stuk voor

stuk hun levenspartner en kregen kinderen.

Mijn broer Jannus, van wie vader dacht dat er niks van terecht zou komen, kreeg een goedlopend containerbedrijf en mijn broer Piet, die als boerenknecht was begonnen, een grondverzetbedrijf. Ikzelf, op mijn veertiende begonnen bij boer Van der Waal voor vijftien gulden per week inclusief de kost, startte op 26-jarige leeftijd een autoverhuurbedrijf. Ik denk zeker dat de armoede waarin we zijn opgegroeid ons meer ondernemingsgeest heeft gegeven.'

Een rijk leven

'Wat ik zoal verteld heb, zeg ik niet alleen omdat ik mijn verhaal wil vertellen. Ik heb er ook een bedoeling mee. Mijn kleinkinderen rijden nu rond in een Audi cabrio en een Opel Tigra. Ik zeg er niks van; ze hebben het immers zelf verdiend en ik gun iedereen de weelde die er is. Maar toen ik zo oud was als zij, had ik amper een oude fiets. Ik heb het gevoel dat ik destijds meer dingen waardeerde dan de jeugd hun luxe nu op waarde schat. Daar heb ik wel eens moeite mee. Wat ik ook moeilijk vind, is dat de jeugd tegenwoordig de leraren bij hun voornaam noemt; niet meester of meneer, maar Jan, Piet of Klaas. Wij noemden meneer Paats geen Martien, maar burgemeester en nu noemen de gemeenteleden van onze kerk dominee Wildschut Piet. Maar ik zeg gewoon dominee.

Ik weet wat het betekent om in armoede te leven. En toch waren we rijk. Want er was naastenliefde en saamhorigheid en respect voor elkaar. Het feit dat mijn generatie de oorlog heeft meegeemaakt en de vrede die daarop volgde, heeft ons de rijkdom gegeven waar het in het echte leven om draait. Ik hoop dat ik dat aan mijn kinderen en kleinkinderen heb meegegeven. Dat zou me gelukkig maken,' besluit de heer Vos.

De heer Vos.